

pond

PREPOZNAVA IN OBRAVNAVA ŽRTEV NASILJA V DRUŽINI
V OKVIRU ZDRAVSTVENE DEJAVNOSTI

ZDRAVSTVENE POSLEDICE NASILJA V DRUŽINI - JE MOGOČE PREMAGATI OVIRE IN PREPREČITI POSLEDICE?

ASIST. DR. NENA KOPČAVAR GUČEK, DR. MED., SPEC. DRUŽ. MED.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA , MEDICINSKA FAKULTETA, UL

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

Vsebina predavanja

- opredelitev nasilja in pogostnost
- zdravstvene posledice nasilja v družini
- dileme pri obravnavi nasilja v družini
- možnosti za izboljšave

ZAKAJ JE OBRAVNAVA NASILJA V DRUŽINI POMEMBNA?

- ▶ nasilje v družini – glavna in stopnjujoča grožnja zdravju v svetovnem merilu (WHO 1996, 2016)
- ▶ NPO: bolj razširjeno od kroničnih bolezni in je preprečljivo (WHO-vseživljenjska prevalenca **30% v letu 2013**)
- ▶ zaradi različnih vplivov na pogostnost nasilja in s tem povezane variabilnosti naj bi vsaka država zase ocenila stopnjo nasilja v svojem okolju (vseživljenjska prevalenca v različnih okoljih variira od **15 do 71%**, WHO 2006)

OPREDELITEV NASILJA V DRUŽINI

- ▶ nasilje: grožnja ali dejanska zloraba telesne ali kake druge moči, usmerjena proti sebi, drugi osebi ali skupini, ki zelo verjetno povzroči posledice
 - v družini družinski član z **več moči** (telesne, finančne, socialne), **višjim statusom** in **več odgovornosti** zavestno napravi nekaj sebi v korist na škodo manj močnega
- ▶ najpogostejša oblika nasilja v družini je nasilje v partnerskih odnosih (NPO); družinska medicina ga razume kot pojav, ki pokriva tudi starejše in otroke
- ▶ NPO/zloraba je lahko videti kot očitno nasilno ravnanje, ali pa na prvi pogled ne daje vtisa nasilja in se večinoma odigrava v domačem okolju
- ▶ za žensko je najbolj nevaren prostor njen lastni dom

ZNAČILNOSTI NASILJA V DRUŽINI

- ▶ značilen kontekst navezovalnih odnosov-začarani krog
- ▶ najpogostejša žrtev nasilja v družini je ženska (v EU 2012 od 4 % do 53 % žensk in 1 do 7 % moških)
- ▶ nasilje v partnerskih odnosih se zrcali na vso družino, okolje, družbo

ZNAČILNOSTI OBRAVNAVE V ZDRAVSTVENEM SISTEMU

- ▶ žrtve nasilja **pogosto** vstopajo v zdravstveni sistem (48 % žrtev potrebuje zdravstveno oskrbo, 50 % po telesnem nasilju en teden nesposobnih za delo)
- ▶ **spontano** poročanje žrtev izjemno **redko**-ovire (4 % žensk-žrtev) ovire za odkrivanje nasilja tudi pri zdravnikih (v EU prepoznajo **1 od 20 žrtev**)
- ▶ skladno z mednarodnimi priporočili (SZO, SZZ) naj bi odkrivanje nasilja potekalo v zdravstvenem okolju, predvsem v ambulantah družinske medicine
- ▶ ovire za prepoznavanje nasilja v družini obstajajo na obeh straneh, pri žrtvah in pri zdravstvenih delavcih

POSLEDICE NASILJA V DRUŽINI

- ▶ **kratkoročne** (poškodbe, bolniški stalež, smrt),
- ▶ **dolgoročne** (depresija, zloraba psihoaktivnih snovi, kronične bolezni),
- ▶ **vseživljenjske** (pri otrocih-težave v odnosih, slabše zdravje, izkrivljen moralni, socialni in čustveni razvoj)
- ▶ nasilje v družini se zrcali tudi na **širše okolje**, skupnost, družbo

KAKO SE SLOVENSKI ZDRAVNIKI ODZIVAJO NA IZPOSTAVLJENOST NASILJU PRI SVOJIH BOLNIKIHI?

- se **zavedajo** pomembnosti odkrivanja nasilja v družini
- zdravniki **premalo ozaveščeni in poučeni** o nasilju v družini oziroma o možnosti, da je bolnik žrtev nasilja in/ali trpinčenja
- imajo **več pomislekov** pri obravnavi žrtev nasilja
- **ne prepoznajo** prikritih znakov nasilja
- se **ne zavedajo ogroženosti** družinskih članov
- **aktivno ne odkrivajo** nasilja v partnerskih odnosih
- so **razočarani** nad sistemom
- se počutijo **nemočne**

ZDRAVSTVENE POSLEDICE NASILJA

- telesne
- duševne
- spolne in reproduktivne
- vedenjske ter druge, dolgoročne posledice.

TELESNE POSLEDICE NASILJA V DRUŽINI

- poškodbe po prsnem košu in trebuhu (v različnih fazah celjenja)
- možganske poškodbe
- opekline in udarnine
- odrgnine in podplutbe
- vreznine in raztrganine
- poškodbe oči
- zlomi
- gibalna oviranost in invalidnost
- smrt

NESPECIFIČNI/INDIREKTNI ZNAKI S STRANI NEKATERIH ORGANSKIH SISTEMOV

- nepojasnjeni kronični simptomi s strani **gastrointestinalnega trakta**
- nepojasnjeni simptomi s strani **urinarnega trakta**, vključno s pogostimi okužbami mehurja in ledvic
- nepojasnjeni simptomi s strani **reproduktivnih organov**, vključno z pelvično bolečino in seksualno disfunkcijo, ponavljajoče se vaginalne krvavitve in spolno prenosljive bolezni
- **kronični bolečinski sindromi**, npr. glavobol, mišične bolečine

DUŠEVNE IN VEDENJSKE POSLEDICE PRI ODRASLIH

- občutki sramu in krivde
- nizka/negativna samopodoba
- motnje hranjenja in spanja
- kognitivne motnje
- fobije in panične motnje
- psihosomatske motnje
- posttravmatska stresna motnja
- telesna neaktivnost
- zloraba alkohola in drog
- tvegano spolno vedenje
- depresija in anksioznost
- samopoškodovanje in samomorilnost

SPOLNE IN REPRODUKTIVNE POSLEDICE

- poškodbe in krvavitve iz spolovila
- spolno prenosljive bolezni (vključno s HIV/aidsom)
- neželena nosečnost
- spontani splavi
- reproduktivne težave (npr. neplodnost)
- spolna disfunkcija
- pozna prenatalna oskrba
- nespecifične težave s strani rodil

OTROCI-PASIVNE ŽRTVE NASILJA

Nasilje v partnerskih odnosih vpliva tudi na otroke: od **50 do 64 % otrok, pasivnih prič**, ima povečano tveganje za celo vrsto **vedenjskih in čustvenih težav**, vključno z anksioznostjo, slabšim uspehom v šoli, neubogljivostjo, nočnimi morami in **telesnimi težavami**, ki zahtevajo multidisciplinarno obravnavo.

Taki otroci so v kasnejšem življenju pogosto sami žrtve ali povzročitelji nasilja.

VZOREC NASILJA SE TAKO PRENAŠA V NASLEDNJE GENERACIJE.

PRI PREGLEDU (MOŽNE) ŽRTVE NASILJA JE ZNAČILNO NJENO OBNAŠANJE

- prikriva znake poškodbe, jih **minimalizira** ali zanje išče vrsto razlag
- žrtev je **pogosto prestrašena**, potrta, brezvoljna, razburjena, apatična, zaskrbljena
- žrtev **se očitno boji povzročitelja**, ga zagovarja, molči vpričo njega, mu prepušča komunikacijo z zdravstvenim osebjem

KAKO IZBOLJŠATI OBRAVNAVO ŽRTEV NASILJA V ZDRAVSTVENEM OKOLJU?

Značilnosti slovenskega okolja:

- zakonodaja iz leta 2008, ki se ne izvaja v celoti
- številni deležniki pri obravnavi nasilja, ki med sabo niso dovolj povezani
- nepoznavanje medsebojnih kompetenc in meja posameznih služb/organizacij
- predsodki in stigme
- tragični izidi obravnavanih primerov nasilja v družini
- neizkoriščene možnosti
- premalo ozaveščeni laična in strokovna javnost

PRIČAKOVANI IZIDI IZOBRAŽEVANJA (PRIPOROČILA SIGFV)

- krepitev kompetenc zdravnikov za odkrivanje nasilja v družini
- osvojena znanja iz psihodinamike nasilja v družini
- poznavanje zakonodaje in predpisov v posameznem okolju
- razvijanje spretnosti besednega in nebesednega komuniciranja v obravnavi nasilja v družini
- interdisciplinarno povezovanje z drugimi organizacijami

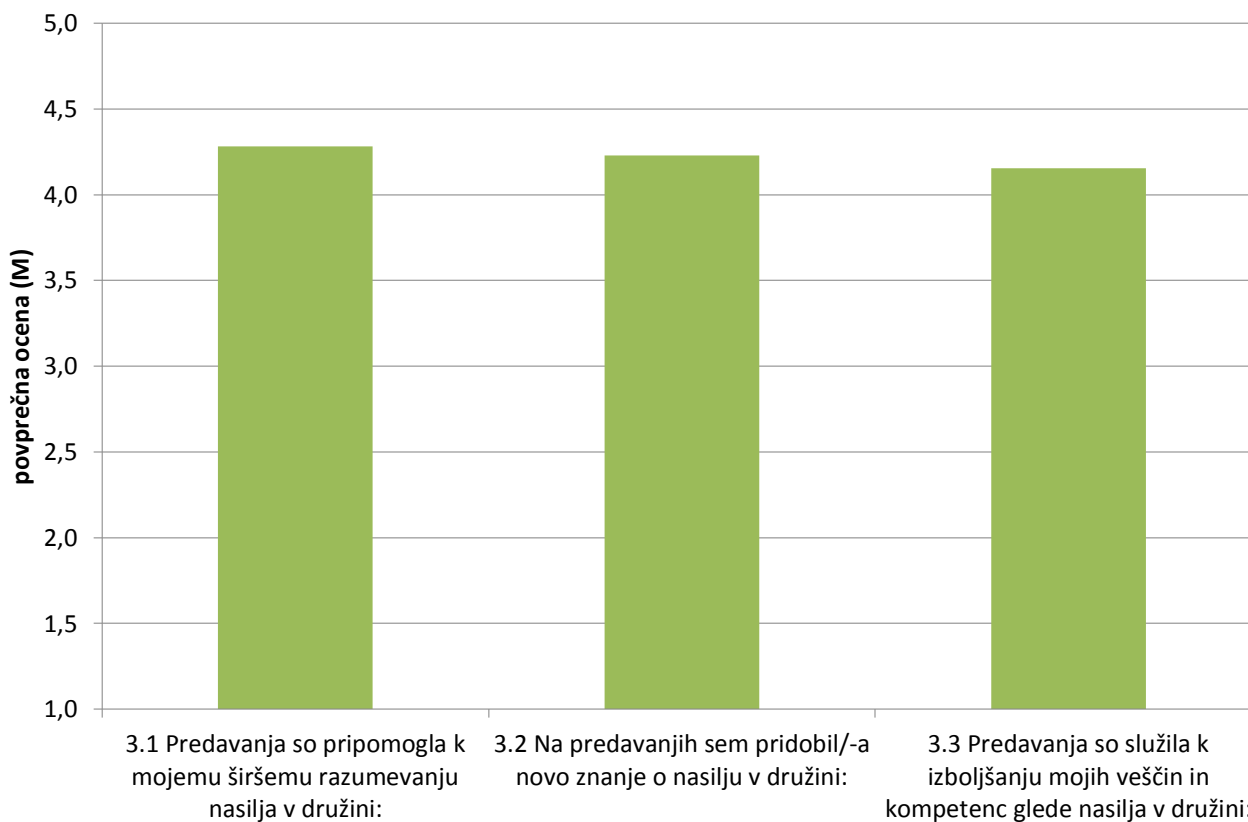
NA DOKAZIH TEMELJEČA PRIPOROČILA ZA METODOLOGIJO IZOBRAŽEVANJA

- Kombinacija več metod poučevanja je uspešnejša kot ena sama metoda..
- Svetovanje in supervizija v praksi je zelo učinkovita (train the trainers).
- Individualni pristop je uspešnejši kot skupinski.
- Učenje, ki temelji na izkušnjah, daje najboljše rezultate.
- Interaktivno izobraževanje je bolj učinkovito kot katerikoli drug način.
- Spremljanje in poročanje je poglavitno, saj se učinek izobraževanja s časom izgublja.

(Ester Cornelis, Kristof Hillemans, Leo Pas, 2007; Easteal 1992)

MODUL 1 – PREDAVANJA (OCENA UDELEŽENCEV POND)

Pridobljena znanja

1 – zelo slabo;

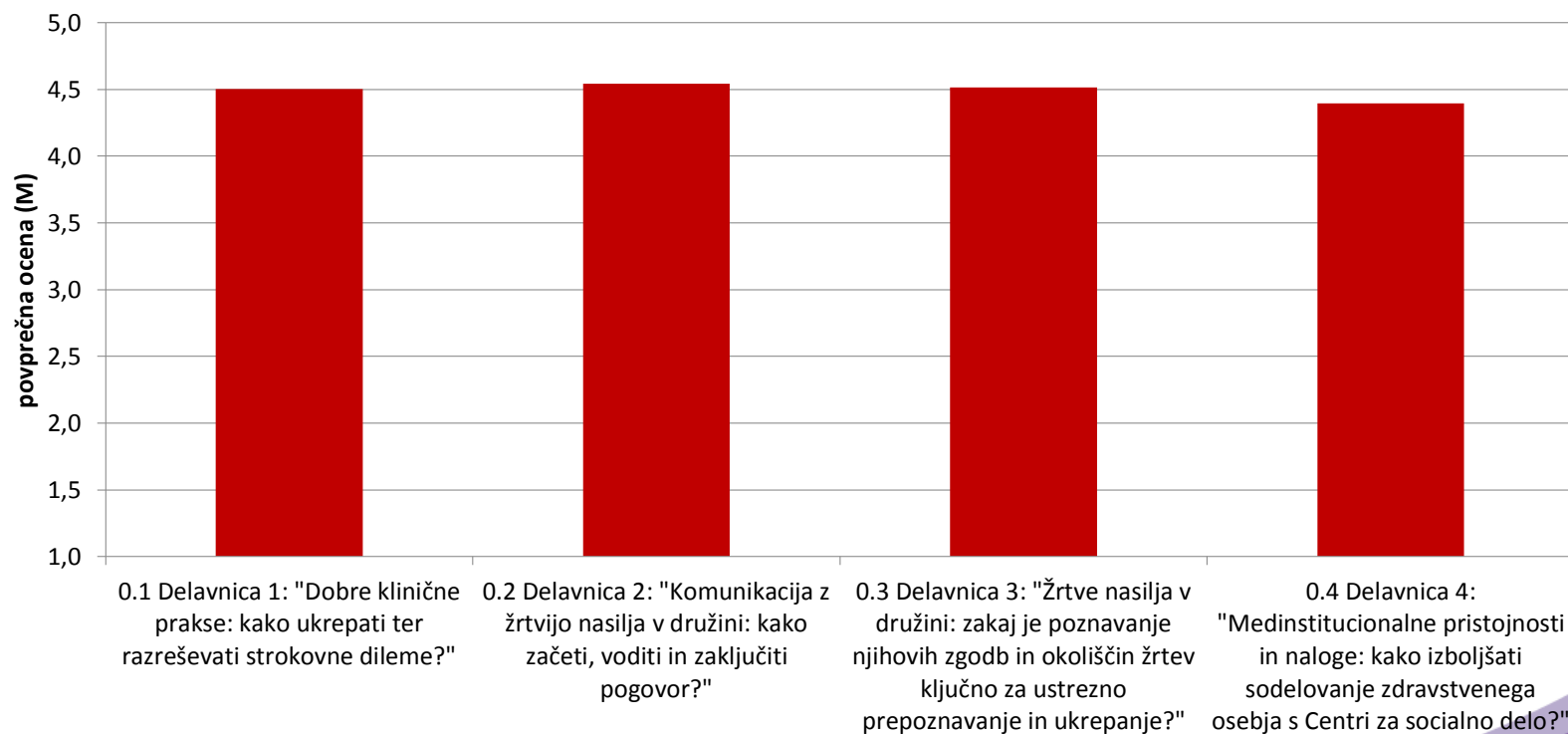
5 – zelo dobro

MODUL 2 - DELAVNICE

N (izpolnjenih vprašalnikov) = 1599

N (udeleženci izobraževanj) = ?

Splošen vtis o delavnicah

1 – zelo slabo;

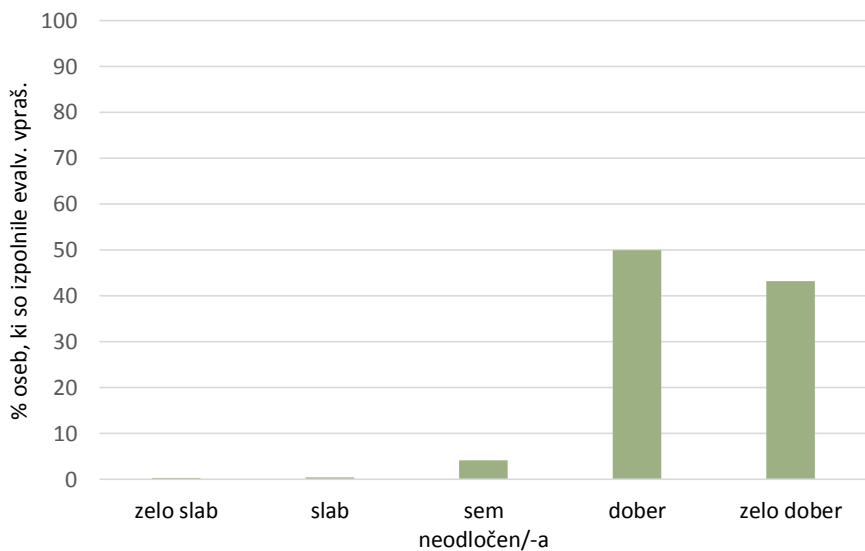
5 – zelo dobro

MODUL 1 - PREDAVANJA

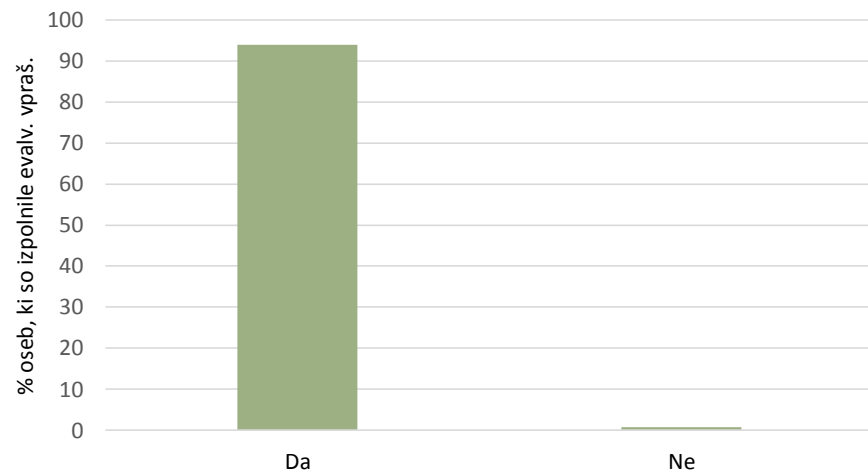
N (izpolnjenih vprašalnikov) = 1353

N (udeleženci izobraževanj) = ?

Moj splošen vtis o predavanjih je...

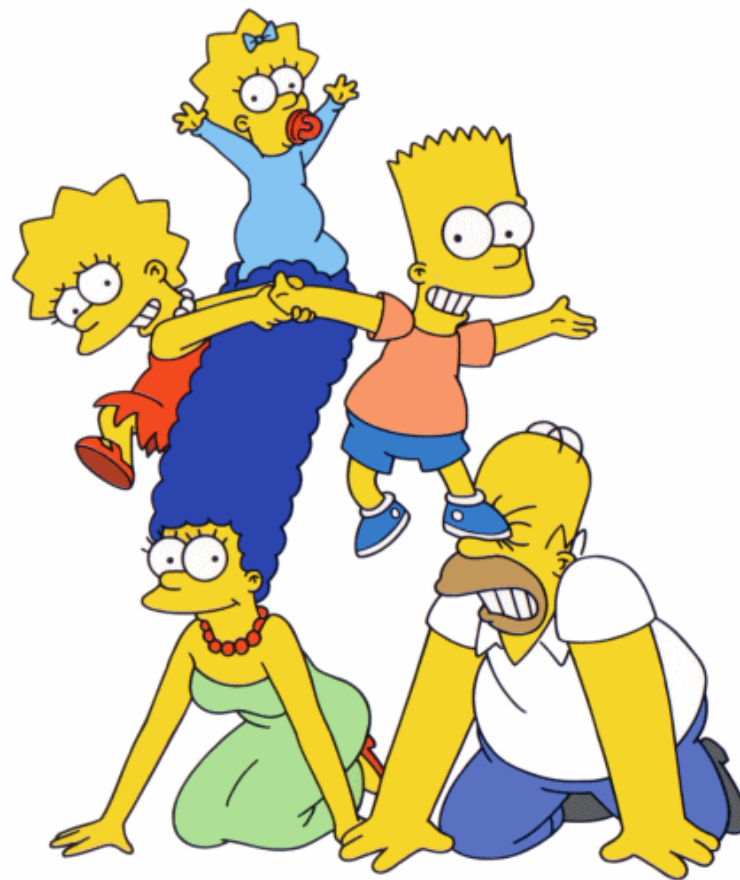
Ali bi predavanja priporočili drugim, ki prihajajo v stik s problematiko nasilja v družini v zdravstveni dejavnosti?

Povprečna ocena: 4,4

NOVI IZZIVI V DRUŽBI, KI VPLIVAJO NA OBRAVNAVO NASILJA V DRUŽINI

- globalizacija in migracija
- nove oblike družin
- upadanje tolerance in empatije v družbi
- socialni in ekonomski izzivi
- spoštovanje avtonomije in drugačnosti

ČE NE VEŠ, KAM GREŠ, NOBENA POT NI PRAVA...

KAKO PREKINITI ZAČARANI KROG NASILJA?

- Na ravni družbe: vzpostavitev ničelne tolerance do nasilja.
- Na ravni zdravstvenih delavcev: strokovno izobraževanje („znanje je moč“).
- Na ravni drugih strokovnih služb: interdisciplinarno sodelovanje.
- Na osebni ravni: osebni zgled.

Veliko nas je.
Lahko pomagamo.
Znamo.
Vemo.
Zmoremo.
Stopimo skupaj.
UPRIMO SE NASILJU.

PARTNERJI PROJEKTA

Center za socialno delo
Maribor

SOFINANCERJI PROJEKTA

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

